

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

İLÂH NEDİR.?

Cahiliye insanının ilah düşüncesi

İslam'dan önceki arapların ve eski milletlerin ilahlık bağlamında ne gibi düşüncelere sahip olduklarına,buna karşılık Kur'an'ın bu sözcükle ilişkili hangi yaklaşımları reddettiğine de bakmamız gerekmektedir.

1. *"Onlar,kendileri için bir güç kaynağı olmak üzere (ya da onların himayesine girerek mahfuz kalmak için) Allah'tan başka ilahlar edindiler." (Meryem, 81)*

"Yardım edilecekleri (Yani ilahların kendilerine yardım edecekleri) ümidiyle Allah'tan başka ilahlar edindiler." (Yasin, 74)

Bu iki ayet-i kerimeden anlaşılmaktadır ki,cahiliye ehli,ilah olarak niteledikleri varlıkların kendilerini desteklediğini,musibet ve belalardan koruduğunu ve onların himayesinde korku ve zarardan mahfuz kaldıklarını düşünüyordu.

2. *"Rabbinin kararının vakti gelince,Allah'a şerik koştukları ilahları bir işe yaramadı ve onların yıkım ve felaketlerinden başka bir şeyi artırmadı." (Hud, 101)*

"Allah'tan başka edindikleri ilahlar,yaratılmışlardır,hiçbir şey yaratamazlar,diri değil ölüdürler,ne zaman yeniden diriltileceklerini de bilmezler,ilahınız tek bir ilahtır." (Nahl, 20-22)

"Allah'tan başka ilah edinme,O'ndan başka ilah yoktur." (Kasas, 88)

"Allah'tan başkalarını (ilah olarak) çağırıp duranların,gerçekte bu ortak koşageldikleri şeylere de uyup bağlandıkları yok (ya)... Sadece vehim ve zanlarına uyuyor onlar;yalan söylemek,bütün yaptıkları." (Yunus, 66)

Bu ayetler birkaç meseleye ışık tutmaktadır:

a. Cahiliye insanı, ilah olarak nitelediklerinden sorunlarının çözümünü ve gereksinimlerinin karşılanmasını diliyor, başka bir deyimle onlara niyazda bulunuyordu.

b. Onların ilahları sadece cin, melek ya da tanrılardan oluşmuyordu. Bunlar arasında ölüp-gitmiş insanlar da vardı. Nitekim bu, "Diri değil ölüdürler" ve "Ne zaman yeniden diriltileceklerini bilmezler" ibarelerinden açıkça anlaşılmaktadır.

c. Onlar ilahlarının, kendi dualarını işittiğini ve onlara yardım etmeye kadir olduğunu zannediyorlardı.

Bu noktada, söz konusu niyaz ve yardımı beklenen ilahın keyfiyetinin iyice anlaşılmasını gerekli görüyorum. Eğer ben susayıp ta su getirmesi için hizmetçimi veya hastalanıp beni tedavi etmesi için doktoru çağırıyorsam; ne bu çağırma niyaz olarak nitelendirilebilir ve ne de bu, hizmetçi ya da doktoru ilahlaştırmak manasına gelir.

Çünkü bütün bu olanlar sebep ve sonuç zinciri içerisinde gerçekleşmektedir, dışında değil. Ancak eğer ben susuzluk hali ya da hastalık durumunda hizmetçi ya da doktoru çağırarak yerine, herhangi bir veli ya da putu yardımına çağırırsam, bu tabii ki onları ilahlaştırmak ve onlara dua etmek olur.

Çünkü, benden yüzlerce kilometre uzakta bir kabirde istirahat etmekte olan veliyi yardımına çağırmam, onun bu haliyle beni duyup işittiğini kabul ettiğim manasına gelir. Bana göre, o, sebepler alemine hükmetmektedir ve bu yüzden de bana su yetiştirmeye ya da hastalığımı gidermeye kadirdir.

Aynı kıyastan hareketle böyle bir durumda herhangi bir putu yardıma çağırarak da onun su, sıhhat ya da hastalık üzerine hakimiyeti olduğu ve olağanüstü bir şekilde benim gereksinimimi karşılamak için sebepleri harekete geçirebildiği manasına gelir. O halde kendisine niyaz etmeyi gerektiren ilah kavramı hiç şüphesiz olağanüstü bir otorite ile birlikte olağanüstü güçlere sahip olma düşüncesini de beraberinde getiren bir kavramdır.

3. "Etrafınızdaki (kalıntılarını gördüğünüz) köyleri (ahalisini) biz helak ettik. Belki geri dönerler diye onlara ayetlerimizi defalarca göstermiştik. Yakınlık vesilesi görerek Allah'tan başka edindikleri ilahlar, azabımız inerken neden onlara

yardım etmediler? Yardım etmek bir tarafa onları bırakıp kayboldular.Bu onların yalanı ve uydurup durdukları şeylerdi." (Ahkaf, 27-28)

"Sizlerin de (sonunda) ona döndürüleceği,beni yaratana neden ibadet etmeyeyim? Rahman bana bir zarar vermek istediğinde şefaati bir işe yaramayacak ve beni kurtaramayacak ilahlar mı edineyim?" (Yasin, 22-23)

"Allah'tan başka veliler edinenler var ya,biz onlara sırf Allah'a yaklaştırmaları için tapıyoruz (derler) Allah,onların ihtilafa düştükleri meselede (kıyamet günü) kararını verecektir." (Zümer, 3)

"Allah'ı bırakıp ta kendilerine ne zarar ve ne de fayda verebileceklerle tapıyor ve bunlar Allah katında bizim şefaatçilerimizdir diyorlar." (Yunus, 18)

Bu ayet-i kerimeler ışığında diğer bazı meseleler de aydınlığa kavuşmaktadır.Bu ayetlerden cahiliye insanının uluhiyetin kendi ilahları arasında bölüşüldüğü ve onların üzerinde daha yüce bir ilah olmadığı gibi bir görüşü taşımadıkları anlaşıyor.Cahiliye insanın da açık bir şekilde,en yüce ilah düşüncesi vardı ve dillerinde Allah kelimesinin bulunması da bu yüzdendi.

Diğer ilahlar bağlamında ise,en yüce ilahın ilahlığında diğer ilahların da birazcık müdahale ve nüfuzları olduğu inancını taşıyordular.

Onlara göre diğer ilahların sözleri tutuluyor,onlar vasıtasıyla işler yürütülebiliyor,herhangi bir kazanç sağlama ve zararlardan korunma yolunda şefaati kabul ediliyordu.Bu gibi inançlar yüzünden onlar,Allah'la birlikte diğerlerini de ilah olarak görüyordular.Dolayısıyla onların terminolojisine göre herhangi bir kimseyi Allah katında aracı tutarak ondan yardım dilemek,onun önünde tazim ve terkim merasimleri tertiplemek ve adak adamak,onu ilahlaştırmaktır.(1)

4. "Allah "iki ilah edinmeyin" dedi. İlah sadece bir tanedir. O halde sadece benden korkun." (Nahl, 51)

"Ve (İbrahim) Rabbim bir şey dilemedikçe O'na şerik koştuklarınızdan asla korkmuyorum dedi." (En'am, 80)

"(Hud'un (a.s) kavmi ona) Sana sözümüz ancak şudur; Tanrılarımızdan bazıları seni fena halde çarpmış dediler." (Hud, 54)

(1) Burada şefaatin iki çeşit olduğunun iyice bilinmesi gerekir:

a. Şu veya bu şekilde, zor ve nüfuza dayalı olan ve behemehal kabul ettirilip bırakılan,

b. Sırf bir iltica ve istek niteliği taşıyan ve kabul ettirme gibi bir baskıyı peşinden getirmeyen,

Birinci şıktaki manasıyla herhangi bir kimseyi şefiğ (şefaate edici) ya da aracı olarak görmek onu ilahlaştırmak ve ilahlıkta Allah'a eş koşturmasıdır. Kur'an böyle bir şefaati reddetmektedir. İkinci şıktaki anlamıyla, Peygamberler (a.s), melekler, Salihler, ehl-i iman ve tüm kullar başka bir kul hakkında şefaate edebilirler. Ancak, herhangi bir kimsenin şefaatinin kabul etme ya da etmeme hususunda yüce Allah tam bir yetkiye sahiptir. Kur'an-ı Kerim bu tür şefaati teyid etmektedir. (Mevdudi)

Bu ayetlerden, cahiliye insanının, eğer ilahlarını şu veya bu şekilde darıltırlar ve onların yönlendirme ve inayetlerinden mahrum kalırsa, kendilerinin hastalık, kıtlık, can ve mal kaybı ve diğer afetlere uğrayacakları korkusunu taşıdığını anlıyoruz.

5. "Onlar alim ve rahiplerini Allah'a ortak koştular ve Meryem oğlu Mesih'i de ilahlaştırdılar. Oysa, onlara kendisinden başka ilah olmayan tek bir ilaha ibadet etmeleri buyurulmuştu." (Tevbe, 31)

"Nefsini ilahlaştıranı görmedin mi? Sen onun sorumluluğunu üzerine alırmısın?" (Furkan, 43)

"Aynı şekilde (ilahlıkta) ortak koştukları, müşriklerin çoğuna evlatlarını öldürmeyi hoş gösterdiler." (En'am, 137)

"Onların (ilahlıkta) ortak koştukları,Allah izin vermediği halde,onlar için din cinsinden bir şeriat mı koymuşlar?" (Şura, 21)

Bu ayetlerde,ilahın daha önceki manalarından çok daha farklı bir anlamı göze çarpmaktadır.Burada,ilahlaştırılmış olanlarda herhangi bir olağan üstünlük söz konusu değildir.Onlar ya insandır ya da insanın kendi nefsidir. Bunlar,kendilerine niyazda bulunuldukları,fayda ya da zarar vermeye kadir oldukları ve himaye gücü taşıdıkları için ilahlaştırılmamışlardır.

Bilakis,onlar,koydukları hükümler kanun olarak kabul edildiği,emir ve nehiyelerine itaat edildiği,helal kıldıkları helal,haram kıldıkları haram olarak benimsendiği için ilahlaştırılmışlardır.Aynı şekilde bunların yalnız başlarına hüküm koyma ve yasaklama yetkilerine haiz olduğu ve bunlardan daha üstün kendisine başvurulacak ya da izin alınacak bir otorite olmadığı düşüncesi revaç bulmuştur.

İlk ayette alim ve rahiplerin ilahlaştırılması söz konusu edilmektedir.Bu ayetin dolaylı açıklamasını hadislerde bulmaktayız.Adiy Bin Hatem'in (r.a) bu ayetle ilgili olarak Peygamber Efendimiz (s.a)'e yönelttiği soruyu;O,şöyle cevaplamıştı: "Sizler,alim ve rahiplerinizin helal kıldığını helal,haram kıldığını haram kabul ediyor ve Allah'ın bu konuda ne buyurduğuna aldırmıyordunuz."

İkinci ayetin anlamı ise gayet açıktır; nefsi arzularına boyun eğen ve onun emirlerini daha üstün gören kimse,aslında kendi nefsini ilahlaştırmıştır.

İlk iki ayetten sonra gelen diğer iki ayette,her ne kadar ilah kelimesi yerine ortak(şerik) kelimesi gelmişse de,bizim tercümede belirttiğimiz gibi burada ilahlıktan ortaklık kastedilmektedir.Her iki ayette de,Allah'ın izni olmadan herhangi bir kimsenin koymuş olduğu örf,kanun ve sistemi caiz görenlerin,söz konusu kanun koyucuyu Allah'a ilahlıkta ortak koştukları açıkça belirtilmektedir.

Uluhiyet konusunda meselenin özü

Yukarıda açıklamaya çalıştığımız tüm ilah kavramları arasında mantıki bir ilişki vardır.Bir kişinin olağanüstü anlamda bir varlığı kendi hami ve yardımcısı,sorunlarının halledicisi, gereksinimlerinin karşılayıcısı, niyazlarının işiticisi, menfaatlendiricisi ve zararlarının gidericisi olarak görmesinin nedeni;ona göre,söz konusu varlığın kainat nizamı üzerinde şöyle ya da böyle bir yaptırım gücü,bir otoriteye sahip olmasındandır.Aynı şekilde birisinden çekinen,korkan ve onun darılmasının kendisine zarar vereceğini,razı olmasının fayda getireceğini düşünen bir kimsenin,bu inanç ve davranışlarının sebebi,bu kişinin söz konusu varlığın bir çeşit otoriteye sahip olduğunu düşünmesindendir.

Yine,en yüce tanrıyı kabul etmekle birlikte,ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla başkalarına yönelen kişinin bu davranışı,onun yöneldiği varlığı tanrılık otoritesinde şu veya bu şekilde ortak olarak görmesi nedeniyledir.Benzer bir çıkarsamayla,herhangi bir kimsenin hükmüne,kanun,emir ve yasaklamalarına mutlak itaat ve benimsemek de onu en üstün otorite olarak kabul etmektir.

O halde uluhiyetin temel esası egemenliktir.Bu egemenlik,ister kainat nizamı üzerinde olağanüstü bir nitelik arzeden bir anlamda düşünölsün;isterse dünya hayatında,insanın onun hükmü altında olduğu ve yalnızca o hükümlere uymak zorunda bulunduğu manasında alınsın,değişmez.

Kur'an'ın Yaklaşımı

Kur'an'ın, Allah'tan başkasının ilahlığını reddetmede ve yalnızca O'nun ilahlığını ispatlamada tüm gücünü sarfettiği kavram egemenlik kavramıdır.Kur'an'ın bu bağlamdaki yaklaşımı (söylemi) şudur; "göklerde ve yerde tüm yetki ve otorite sahibi Allah (c.c)'tır.Yaratma O'na hastır,nimetler Ondandır,hüküm O'nundur,güç ve kuvvet kesinlikle O'nun elindedir.Her varlık isteyerek veya istemeyerek O'na boyun eğmektedir.

O'nun dışında kimsenin ne bir otoritesi vardır,ne hükmü geçer,ne yaratma,yönetme ve düzenlemenin sırrına vakıftır ne de zerre miktarında da olsa O'nun dışında hiçbir ilah yoktur." Bu bağlamda Kur'an'ın müşriklere gönderdiği mesajın ifadesi şudur: "Gerçekten O'ndan başka bir ilah olmadığına göre,sizin başkalarını ilah sanarak yaptığınız bütün ameller tamamen yanlışır,batıldır.Bu ameliniz niyazda bulunma,iltica isteme,şefaate dileme ya da hükmünü benimseyip itaat etme şeklinde de olsa bir şey fark etmez.Sizin başkalarıyla geliştirmiş olduğunuz tüm bağların yalnız Allah'a has kılınması gerekir.Çünkü otorite sahibi tek başına O'dur."

Bu konuyu Kur'an'ın hangi üslupla kanıtlama yoluna gittiğini geliniz kendi dilinden dinleyelim:

"Göklerde de tek ilah O'dur,yerde de tek ilah O'dur.Hakim ve Alim de O'dur. (yani O,göklerde ve yerde hakimiyet sağlamak için gerekli ilim ve hikmete sahiptir.)" (Zuhruf, 84)

"Hiç yaratanla yaratmayanlar bir olur mu? Bu kadarını da mı anlamıyorsunuz?... Allah'ı bırakıp ta ortak koştukları var ya; hiçbir şey yaratamazlar bilakis kendileri yaratılıyorlar... İlahınız tek bir ilahtır." (Nahl, 17,20-22)

"Ey insanlar,Allah'ın üzerinizdeki nimetlerini anın.Sizi gökten ve yerden rızıklandıran Allah'tan başka bir yaratıcı var mı?Ondan başka ilah yoktur.O halde,nereye döndürülüyorsunuz." (Fatır, 3)

"De ki,Allah,görmenizi ve işitmenizi giderip,kalplerinizi mühürlese,(yani aklınızı alsa),Allah'tan başka bunları geri getirecek kimdir,hiç düşündünüz mü?" (En'am, 46)

"O,kendinden başka ilah olmayan Allah'tır.Hamd dünyada da ahirette de O'nadır.Hüküm ve otorite yalnızca O'na aittir ve siz de O'na döndürölürsünüz.De ki, "Allah geceyi üzerinize kıyamet gününe kadar çekip uzatsa,Allah'tan başka size aydınlık getirecek kimdir,hiç düşündünüz mü? Artık duymazsınız." Yine,de ki: "Allah gündüzü,üzerinizde kıyamet gününe kadar çekip uzatsa içinde dinlenip rahatladığınız geceyi getirecek Allah'tan başka kimdir,hiç düşündünüz mü? Artık görmezsiniz." (Kasas, 70-72)

"De ki: "Allah'ın dışında (ilah diye) öne sürdüklerinizi çağırın. Onlar göklerde ve yerde zerre kadar bir şeye sahip değildir. Göklerde ve yerde onların ne bir payları ne de Allah'ın onların arasından bir yardımcısı vardır. Onun katında Onun izin verdiği kimsenin dışında kimse için şefaatin yararı yoktur."

"O gökleri ve yeri hak ile yaratmıştır. O geceyi gündüze, gündüzü de geceye dolar. Güneş ve Ayı buyruğuna almıştır. Bunların her biri belirlenmiş bir vakte kadar akıp gider... O bir tek nefisten sizlerin yaratılışını başlattı, (Yani insani yaşamı başlattı) sonra O, bir tek nefisten, onun eşini var etti ve sizlere davarlardan sekiz çift indirdi. O sizleri annelerinizin karnında üç ayrı perde (zar) içerisinde yaratılıştan yaratılışa geçirerek aşamalı bir şekilde var etmektedir. İşte budur rabbiniz olan Allah. Hükümrانlık ancak O'nundur. Ondan başka ilah yoktur. Öyleyse nereye dönüp gidiyorsunuz." (Zümer, 5-6)

"Kimdir gökleri ve yeri yaratan, gökten sizin için su indirip de o suyla, (sizlere kalsa bir ağaç bile bitiremeyeceğiniz) güzel güzel bahçeler bitiren? Allah'a bu işlerde ortak, bir ilah mı var? Ne ki onlar haktan yüz çevirmektedirler. Kimdir yeri oturmaya uygun kılıp arasından nehirler akıtan, orada sarsılmaz dağlar yaratan ve iki deniz arasına bir engel koyan? Allah'a bu işlerde ortak, bir ilah mı var? Ne ki müşriklerin çoğu bilmezler. Kimdir darda kalındığında kişinin duasına icabet eden, kötülüğü gideren ve sizleri yeryüzünde halifeler kılan (tasarruf yetkisi veren)? Allah'a bu işlerde ortak bir ilah mı var? De ki, siz ne kadar da kıt anlıyorsunuz. Kimdir o, karalar ve denizlerin karanlığında sizlere yol gösteren ve rahmetinin (yani yağmur) hemen önünde rüzgarları bir müjdeci olarak gönderen? Allah'a bu işlerde ortak, bir ilah mı var? Allah onların şirk koştuklarından yücedir. Kimdir O, gökten ve yerden sizi rızıklandıran? Allah'a bu işlerde ortak bir ilahta mı var? De ki: "Ortak koşmada haklıysanız, delillerinizi getirin." (Neml, 60-64)

"Göklerin ve yerin hakimiyeti O'nundur. Çocuk edinmemiştir. Hükümrانlığında hiçbir ortağı yoktur. O her şeyi yaratmış ve her şey için tamı tamına bir ölçü belirlemiştir. İnsanlar (ise) Onu bırakıp ta, hiçbir şey yaratamayan, bilakis kendileri yaratılan, kendilerine bile ne zararı ne faydası dokunan, ne ölüm ne hayat ve ne de yeniden diriltme gücüne sahip ilahlar edinmişlerdir." (Furkan, 2-3)

"Gökleri ve yeri yoktan varedendir. Eşi olmadığı halde, çocuk nasıl edinebilir? O her şeyi yaratmış ve her şeyi bilendir. İşte budur rabbiniz olan Allah. O'ndan başka ilah yoktur, her şeyin yaratıcısıdır. O halde O'na ibadet edin. Her şeyin korunup gözetilmesinde vekil O'dur." (En'am, 101-102)

"İnsanlardan kimi Allah'tan başka eşler tutar. Allah'ı sever gibi onları severler. İnananlar ise en çok Allah'ı severler. Zulmedenler azabı gördükleri zaman bütün kuvvetin Allah'a ait olduğunu ve Allah'ın azabının çetin olduğunu anlayacaklarını keşke bilselerdi." (Bakara, 165)

"De ki: Allah'tan başka yalvardıklarınızı gördünüz mü? Bana gösterin, onlar yerden neyi yarattılar? Yoksa göklerin yaratılışında onların bir ortaklığı mı var? Eğer doğru iseniz bundan önce (inmiş olan) bir kitap, yahut bir bilgi kalıntısı getirin. Allah'ı bırakıp da kıyamet gününe kadar kendisine cevap veremeyecek şeylere yalvarandan daha sapık kim olabilir? Oysa onlar, bunların yalvardıklarından habersizdirler." (Ahkaf, 4-5)

"Eğer gökte ve yerde Allah'tan başka ilahlar olsaydı kainat nizamı alt üst olurdu. Arşın (yani kainatın saltanat tahtının) rabbi olan Allah, onların vasfedegeldiklerinden münezzehtir. O, yaptıklarından sorulmaz, onlar ise sorulurlar." (Enbiya, 22)

"Allah ne bir evlad edinmiş ve ne de O'nunla birlikte bir ilah vardır. Eğer böyle olsaydı her ilah yarattıklarıyla ayrılıp müstakil olur ve her biri birbirine üstün gelmeye çalışırdı." (Mü'minun, 91)

"Ey peygamber de ki: Onların dedikleri gibi, eğer Allah'la birlikte başka ilahlar olsaydı, arşın sahibinin hakimiyetini ele geçirmek için çareler ararlardı. Onların söyleyegeldiklerinden Allah yüce ve münezzehtir." (İsra, 42-43)

Bu ayetlerde başından sonuna kadar bir tek ana fikir göze çarpmaktadır. Şöyle ki; ilahlık ve otorite birbirinin ayrılmaz parçalarıdır. Anlam ve espri itibarıyla da ikisi tek bir şeydir. Otoritesi olmayan ilah da olamaz ve ilah olmaması gerekir. Dolayısıyla otoriter olan ancak ilah olabilir ve onun ilah olması gerekir.

Çünkü bir ilaha olan gereksiniminiz veya bu gereksinme nedeniyle bir kimseyi ilah olarak kabul etmeniz gerekiyorsa, bunlardan hiçbirisi egemenlik olmadan karşılanamaz. Öyleyse egemenliği söz konusu olmayan ilah olması anlamsız, gerçeklere aykırıdır. Böyle bir ilaha yönelmek son derece saçma ve yararsızdır.

Bu ana temadan hareketle, Kur'an-ı Kerim'in gündeme getirdiği delilleri, başlangıç ve sonuçları itibarıyla aşağıdaki sıralama ile daha iyi anlamak mümkün olur:

1. Sıradan birer işler olarak görülen gereksinimleri karşılama,sorunları çözme,himaye etme,imdat ve yardıma koşma,koruma ve kollama,dualara icabet etme,aslında sıradan işler olmayıp,bunların bir ucu bütün bir kainat nizamını yaratan ve yöneten bir otoriteye dayanmaktadır. Küçük ve önemsiz gereksinimler üzerinde şöyle bir düşünseniz,gök ve yerin o muhteşem fabrikasında,sayısız sebeplerin toplu devinimleri olmadan,söz konusu basit ihtiyaçları bile karşılamamanın imkansız olduğunu anlarsınız.İçmiş olduğunuz bir bardak suyun,yemiş olduğunuz bir tahıl tanesinin oluşması için bile, Allah bilir;güneş,toprak,rüzgar ve denizlerin ne gibi fonksiyonlarda bulunması gerekiyor. O halde sizin dualarınızı işitmek ve gereksinimlerinizi karşılamak için,sıradan bir güç değil de gökleri ve yeri yaratabilecek, gezegenleri hareket ettirebilecek,rüzgarları estirebilecek,yağmurları yağdırabilecek,kısaca,tüm evrenin düzen ve intizamını sağlayabilecek mutlak bir kudret ve otorite lazımdır.

2. Bu egemenlik (kudret ve otorite) bölünemez bir bütündür. Yaratma gücünün bir kimsede,rızıklandırma yetkisinin bir başkasında,güneşin birinin kontrolünde,yerin bir başkasının hakimiyeti altında,hastalık ve sıhhat vermenin birisinin yetkisinde,öldürme ve yaşatmanın bir diğerinin kontrolünde olması imkan dışıdır. Böyle olsaydı bu kainat nizamı asla yürümezdi. Bu yüzden tüm yetki ve güçlerin bir tek merkezi hükümrânın elinde toplanması zaruridir. Kainat nizamı vakıanın böyle olmasını gerektirmektedir ve gerçek de böyledir.

3. Tüm egemenliğin bir tek otoritenin elinde bulunması ve bu egemenlikte hiçbir kimsenin zerre kadar bile hissesinin olmaması gerektiğine göre,şüphesiz,ululhiyetin de hiç kimseyle paylaşılmaksızın tümüyle söz konusu otoriteye mahsus olması gerekir. Ondan başka kimsenin insanların feryatlarını işitmeye,dualarını kabul etmeye iltica vermeye,insanlara hami,yardımcı ve veli olmaya,fayda veya zarar vermeye gücü yoktur.

O halde,ne gibi bir ilah düşüncesine sahip olursanız olun,ilahlık kavramı Allah'tan başka bir ilah olmamasını gerektirmektedir. Hatta,kainatın hakimi nezdinde, O'na yakınlığı hasebiyle çok az da olsa sözünün geçmesi,şefaatinin kabul edilmesi manasında bile hiçbir ilah yoktur.Onun hükümrânlık nizamında kimsenin parmağını oynatmaya bile gücü yetmez. Hiç kimse O'nun işlerine burnunu

sokamaz. Şefaati kabul ya da reddetme tamamıyla Onun insiyatifindedir. Ona şefaati zorla kabul ettirebilecek hiçbir güç yoktur.

4. Hakimiyet ve egemenliğin ne kadar çeşidi varsa,hepsinin bir tek yüce hakim zâtında odaklaşması ve egemenliğin en basit bir parçasının bile başkasına devredilemeyeceği yüce otoritenin vahdaniyetinin, yani birliğinin bir gereğidir. Yaratıcı O ise ve yaratma da O'na bir ortak yoksa;rızıklandırıcı O ise ve rızık vermede O'na bir eş yoksa,tüm kainat nizamının yürütücüsü (müdebbir) ve yöneticisi (munazzim) O ise,ve bu yürütme ve yönetme işinde O'nun bir ortağı yoksa,o halde,yargı,yürütme ve yasamanın da O'na ait olması gerekir. Ve bu hususta da O'nun hiç kimseyle ortak olmasını gerektirecek bir sebep yoktur.Nasıl ki,O'nun egemenliği noktasında O'ndan başka bir imdada koşan,gereksinimleri karşılayan ve himaye edenin bulunmasını düşünmek batıldır;aynı şekilde,

O'nun mutlak egemenliğine rağmen,bir başkasının egemen bağımsız,hükümran ve özgür kanun koyucu olduğuna inanmak da son derece batıldır.Yaratma ve rızıklandırma,diriltme ve öldürme,güneş ve ayın boyun eğdirilmesi,gece ve gündüzün birbiri peşine çevrilmesi,kaza ve kader,hüküm ve hükümranlık,emir ve kanun koymanın her biri tek külli egemenlik ve hakimiyetin çeşitli boyutlarıdır ve bu egemenlik ve hakimiyet bölünemez bir bütündür.Allah'ın hükmü olduğuna dair delili olmadan herhangi bir hükme itaatı zorunlu gören kimse,

Allah'tan başkasına el açıp dua eden bir kimsenin şirke bulaştığı gibi şirke bulaşmaktadır.Aynı şekilde,siyasi manada kendisini mülkün hakimi,üstün güç ve mutlak otorite sahibi olduğunu iddia eden bir kimsenin durumu da "Ben sizin veliniz,yardımcınız ve koruyup kollayıcınızım" demek suretiyle metafizik manada ilahlık iddiasında bulunan bir kişinin durumuna benzemektedir.

Bu nedenle,Allah'ın yaratma,eşyanın takdiri ve kainatın yönetimi hususunda ortaksız olduğunun zikredildiği yerlerde "Hüküm O'na mahsustur" , "Mülk O'nundur" ve "Mülkte O'nun hiçbir ortağı yoktur" ibarelerinin kullanılması,ilahlık kavramının padişahlık ve hükümranlık kavramlarını da kapsadığına ve uluhiyetin (ilahın) bu anlamları itibariyle de Allah'a ortak koşulmasının kabul edilemeyeceğine açıkça delalet etmektedir.

Bu konu aşağıdaki ayetlerde biraz daha genişçe ifade edilmiştir:

"De ki; Ey Allah'ım, sen sahibi olduğun mülkünde istediğine iktidar verir istediğinden alırsın; dilediğine izzet verir, dilediğini zelil kılarırsın." (Al-i İmran, 26)

"Hakiki hükümdar olan Allah üstündür, yücedir. O'ndan başka ilah yoktur. Arş-ı A'la'nın maliki O'dur." (Mü'minun, 116)

"De ki; İnsanların Rabbine, insanların hükümdarına, insanların ilahına sığınırım..." (Nas, 1-3)

"Herkesin ortaya çıktığı ve hiç kimsenin sırrının Allah'a gizli kalmadığı gün, "Şimdi, hükümrانlık kimindir?" denir. Bunun cevabı, "gücü herkese yeten tek Allah'ındır" dan başka bir şey olmaz." (Mü'min, 16)

İmam Ahmed'in Hz.Abdullah bin Ömer'den (r.a.) rivayet ettiği hadis, bu ayeti en güzel bir şekilde tefsir etmektedir. Bu hadiste Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) bir hutbesinde şöyle buyurduğu rivayet edilmektedir:

"Allah Teala gökler ve yeri avucuna alıp, Hükümrان benim, Cebbar benim, Mütekebbir benim, neredeler yeryüzünün hükümdarları? Nerede cebbarlar, nerede mütekebbirler? diye seslenir." Abdullah bin Ömer, hutbede bu ibareleri okurken, Peygamber Efendimizi bir titremenin tuttuğunu, öyle ki O minberden düştü düşecek diye korkuya kapıldıklarını rivayet etmektedir.

Seyyid Ebu'l A'la el-Mevdudi

(Kur'an'ın Dört Temel Terimi)